

Els noms de lloc de Catalunya: Sant Pere de Riudebitlles

Cristòfor CARDÚS
membre fundador de la
Societat Catalana de Geografia

En lletra cursiva, els noms segons les grafies establertes provisòriament pel Sr. Joan Coromines.¹ En lletra rodona corrent, els noms tal com han estat recollits, seguint les normes de transcripció donades pel mateix senyor Coromines, que el llegidor trobarà en aquest mateix fascicle.

Terme municipal

Grafies corregides

Grafies fonètiques

Nucli de població:

Sant Pere

sàm pére²

Muntanyes:

Sant Jeroni

sàny jeròni³

Serral de les Forques

el serràl de les fórcues

Puig de les Toeses

el púig de les estoèses⁴

Serra de Gramar

la sèrra de gramà

la Muntanyeta

la muntanyèta⁵

Valls, clotades i cursos d'aigua:

Riera de Sant Pere

la riéra, o la riéra de sàm pére⁶

Torrent de Barquies

el torrén de barquíes

Torrent d'en Guilló

el torrén d'en guilló⁷

Torrent de Maria d'Angüeso

el torrén de maría d'angüeso⁸

<i>Torrent d'en Soler</i>	el torrén d'en solé ⁹
<i>Torrent de can Prades</i>	el torrén de cam pràdes ¹⁰
<i>Torrent de la Masia</i>	el torrén de la masía ¹¹
<i>Torrent de la Boja</i>	el torrén de la bòja ¹²
<i>Torrent del Xub</i>	el torrén del xúp ¹²
<i>Torrent del Turró</i>	el torrén del turró ¹²
<i>Torrent Cuitó</i>	el torrén cuitó ¹³
<i>Torrent del Sabater</i>	el torrén del sabaté ¹⁴
<i>Torrent del Cavaller</i>	el torrén del caballé ¹⁵
<i>Clot del Bisbe</i>	el clòt del bísbe ¹⁶
<i>la Cuoma</i>	la cuóma ¹⁷
<i>Torrent de Gramar</i>	el torrén de gramà ¹⁸
<i>Torrent de Cormaquinal</i>	el torrén de cormaquinàl ¹⁹
<i>Rec de Dalt</i>	el réc de dàl ²⁰
<i>Rec de Baix</i>	el réc de bàx ²¹
<i>Rec dels Borrissols</i>	el réc dels borriòsols ²²
<i>Rec de l'Horta</i>	el réc de l'hòrta ²³
<i>Rec de cal Querol</i>	el réc de càl caròl
<i>Resclosa del Rec de l'Horta</i>	la resclosa del réc de l'hòrta
<i>Resclosa del Valls</i>	la resclosa del bàlls ²⁴
<i>Resclosa dels Borrissols</i>	la resclosa del borriòsols
<i>Resclosa de cal Querol</i>	la resclosa de càl caròl
<i>Pèlag Bullidor</i>	el pèlac bullidó
<i>Pèlag Bessó</i>	el pèlac bassó
<i>Pèlag de cal Bielet</i>	el pèlac de càl bielèt
<i>Pont Nou</i>	el pòn nòu ²⁵
<i>Pont del Borrissols</i>	el pòn dels borriòsols ²⁶
<i>Ponts de la Fàbrica del Valls</i>	els pòns de la fàbrica del bàlls ²⁷
<i>Pont de la Baieta</i>	el pòn de la baièta ²⁸
<i>Pont del Sabater</i>	el pòn del sabaté ²⁹
<i>Pont del Cavaller</i>	el pòn del caballé ³⁰
<i>Pont de Barquies</i>	el pòn de barquíes ³¹

Planes:

<i>les Planes</i>	les esplànes, o les plànes
<i>Plana del Sord</i>	la plàna del sórt
<i>Pla del Corral Nou</i>	el plà del corràl nòu ³²

Partides de terra:³³

<i>Sant Domingo</i>	sàn domíngo ³⁴
<i>el Maset</i>	el masèt ³⁵
<i>Can Prades</i>	cam pràdes ³⁶
<i>L'Arrabassada</i>	la rabassàda ³⁷
<i>Parellada</i>	parallàda ³⁸
<i>la Creu</i>	la crèu ³⁹
<i>Sant Jeroni</i>	sàny jeròni ⁴⁰
<i>el Canyet</i>	el canyèt ⁴¹
<i>Timba de Campsalvador</i>	la tímba de càl salvadó ⁴²
<i>Plana del Sord</i>	la plàna del sórt ⁴³

La Polleria
Morgats
Puig de les Toeses
les Planes
Molí de les Toeses
l'Horta
la Masia
Corral del Martí
Carrer de l'Àtra Banda
Pont de la Boja
Soleia del Cavaller
Gramar

la polleria⁴⁴
morgàts⁴⁵
el púig de les estoèses⁴⁶
les esplànes⁴⁷
el molí de les estoèses⁴⁸
l'hòrta⁴⁹
la masía⁵⁰
el corral del martí⁵¹
el carré de l'àtra banda⁵²
el pòn de la bòja⁵³
la solèia del caballé⁵⁴
gramà⁵⁵

Llocs diversos:

Mirambé
Camp Pedregal
Bosc de cal Forner
Oliverar de cal Querol
Feixes del Patxíco
la Baieta
Corral del Gili
els Escagassats

mirambé⁵⁶
el càmp pedregàl
el bòs de càl forné⁵⁷
l'oliberà de càl caròl
les féixes del patxíco
la baièta⁵⁸
el corral del gili⁵⁹
els escagassàts⁶⁰

Cases i construccions isolades:

Molins⁶¹:

Cal Bielet
les Toeses
Molins de Dalt
Cal Moliner
Cal Jan
Cal Ros
Molí del Maçana

càl bielèt
les estoèses⁶²
els molins de dàl⁶³
càl moliné⁶⁴
càl jàn
càl rós
el molí del massàna⁶⁵

Cases de pagès:

les Planes
Mas d'en Soler
Mas d'Isard
Cal Regata de Dalt
Cal Regata de Baix
Cal Bardera
Mas Carreró

les esplànes⁶⁶
el màs d'en solé⁶⁷
el màs d'isàrt⁶⁸
càl regàta de dàl
càl regàta de báy
càl bardéra
el màs carreró

Altres:

Fàbrica del Valls
Forn del Sabater
Sant Jeroni
Sant Domingo
les Planes Noves
els Herrandos

la fàbrica del bàlls⁶⁹
el fórn del sabaté⁷⁰
sàny jeròni⁷¹
sàn domíngo⁷²
les esplànes nòbes
els erràndos⁷³

Fonts:

<i>Font de Turró</i>	la fòn de turró ⁷⁴
<i>Font de la Mata</i>	la fòn de la màta ⁷⁵
<i>Font de la Salut</i>	la fòn de la salut
<i>Font del Trull</i>	la fòn del trúi
<i>Font del Pi</i>	la fòn del pí
<i>Font de Morgats</i>	la fòn de morgàts ⁷⁶
<i>Font del Queto</i>	la fòn del quèto ⁷⁷
<i>Font de la Mina</i>	la fòn de la mína ⁷⁸

Camins:

<i>la Carretera</i>	la carretéra ⁷⁹
<i>Carretera de Vilafranca</i>	la carretéra de bílafrànca
<i>las Tres Carreteres</i>	las très carretéres
<i>Camí Vell de Sant Quintí</i>	el camí béi de sàñ quantí ⁸⁰
<i>Costa del Forn del Camil</i>	la còsta del fórn del camílo ⁸⁰⁻⁸¹
<i>Camí de les Toeses</i>	el camí de les estoèses ⁸⁰
<i>Camí de Capellades</i>	el camí de capellàdes ⁸²
<i>Camí de Sant Jeroni</i>	el camí de sàny jeròni
<i>Camí de Piera</i>	el camí de piéra
<i>Camí de Canaletes</i>	el camí de canalètes ⁸³
<i>Camí de Terrassola</i>	el camí de tèrrassòla ⁸⁴
<i>Camí del Pla</i>	el camí del plà ⁸⁵
<i>Camí de Sant Martí</i>	el camí de sàm martí
<i>Camí de Sant Quintí</i>	el camí de sàñ quantí ⁸⁶
<i>Camí de Turró</i>	el camí de turró
<i>Camí Nou de Turró</i>	el camí ònu de turró
<i>Camí de Puigcúgol</i>	el camí de puigcúgul
<i>Camí de la Masia</i>	el camí de la masía
<i>Camí de la Noguera</i>	el camí de la noguéra ⁸⁷
<i>Camí de les Planes</i>	el camí de les esplànes
<i>Camí de cal Bielet</i>	el camí de càl bielèt
<i>Camí de cal Jan</i>	el camí de càl jàn
<i>Camí del Trull</i>	el camí del trúi
<i>els Quatre Camins</i>	els quàtre camíns
<i>Camí del Molí del Vinyals</i>	el camí del molí del binyàls
<i>Drecera de Comarquinal</i>	la dresséra de comarquinàl
<i>Pont de la Boja</i>	el pòn de la bòja

Pobles del voltant:

<i>Terrassola</i>	tèrrassòla
<i>Sant Sadurní (d'Anoia)</i>	sàñ sadurní
<i>Sant Quintí (de Mediona)</i>	sàñ quantí
<i>Sant Joan (de Mediona)</i>	sàny joàn ⁸⁸
<i>el Pla del Penedès</i>	el plà
<i>Canaletes</i>	canalètes ⁸⁹
<i>Cabrera (d'Anoia)</i>	cabréra
<i>Vallbona (d'Anoia)</i>	bàllbòna

Sant Jaume
Sant Martí
Cal Bessó
la Bòria
Santa Maria
Carrer del Bosc
el Badorc
la Freixeneda
Mediona

sàny jàume
sàm martí
càl bassó⁹⁰
la bòria⁹¹
sànta maría
el carré del bòsc
el badòrc
la freixinèda
medióna⁹²

Llocs importants de fora el terme:

Puigcúgol
Plans de Terrassola
les Nogueres
Costa del Castany
Font de Cargol
la Teulera
el Pontatge
la Bleda
Font de la Teula

púig cúgul
els plàns de tèrrassòla
les noguéres⁹³
la còsta del castàny⁹⁴
la fòn de cargòl⁹⁵
la teuléra⁹⁶
el pontàsco⁹⁷
la blèda⁹⁸
la fòn de la tèula⁹⁹

Comarca:

el Pla del Penedès

el plà del penedès

Nucli de població

Barris:

la Vila
l'Altra Banda
Torrent Cuitó

la bíla¹⁰⁰
l'àtra bànda¹⁰¹
el carré^encuitó¹⁰²

Carrers i places:

Carrer Major
la Plaça
les Eres
Carrer Nou
Carrer de Sant Quintí
Carrer de Piera
la Carretera
Torrent Cuitó
Carrer del Baix
Carrer dels Còdols
Carrer Llarg
Carrer del Trull
Carrer de Cal Manyoses
Carrer de les Àrpies
Carrer del Call
el Corronet

el carré majó¹⁰³
la plàssa¹⁰⁴
les éres¹⁰⁵
el carré nòu¹⁰⁶
el carré de sànt quentí¹⁰⁷
el carré de piéra
la carretéra¹⁰⁸
el carré^encuitó
el carré de bàx¹⁰⁹
el carré dels quàdros¹¹⁰
el carré llàrc
el carré del trúi¹¹¹
el carré de càl manyóses
el carré de les àrpies¹¹²
el carré del càll
el corronèt

Plaça de l'Oli
Carrer de Bonavista
Carrer Xic

la plàssa de l'òli
el carré de bònabísta
el carré xíc¹¹³

Passos oberts:

Vòltes del Quirri
Vòltes de cal Borregaire
Vòltes de cal Ton del Pere
Vòltes de cal Botifoll
el Foradot

les bòltes del quírri
les bòltes de càl borregàire
les bòltes de càl tòn del pére
les bòltes de càl botifóll
el foradòt

Camins:

Carretera Vella
Camí de Baix
Darrera el Rec
Camí del Dret
Costa del Molí de la Font
Costa de l'Altra Banda
Pont de l'Altra Banda

la carretéra béia¹¹⁵
el camí de bàx
radéra el réc
el camí del drèt¹¹⁶
la còsta del molí de la fòn¹¹⁷
la còsta de l'àtra bànda¹¹⁸
el pòn de l'àtra bànda

Fonts:

Font dels Quadres
Font del Pont
Font Xica
Font de les Tripes

la fòn del quàdres¹¹⁹
la fòn del pòn¹²⁰
la fòn xíca¹²¹
la fòn de les trípés

Cursos d'aigua:

la Riera
Torrent Cuitó
Rec de la Vila
el Bullidor
les Canals
Rec del Molí de la Font
Rec dels Borrissols
Mina de cal Baldufa

la riéra
el torrén cuitó
el réc de la bíla¹²²
el bullidó¹²³
les canàls¹²⁴
el réc del molí de la fòn¹²⁵
cì réc deis borrissòis
la mína de càl baldúfa¹²⁶

Cases i altres llocs:

Cal Ròmul
Cal Ton del Pere
Cal Xerta
Cal Querol
Molí de la Font
Torre de l'Altra Banda
les Monges
el Tívoli
el Centre
el Casino
Cal Manyoses

càl ròmul¹²⁷⁻¹²⁸
càl tòn del pére¹²⁷
càl xèrta¹²⁷
càl caròl¹²⁷
el molí de la fòn¹²⁷
la tórra de l'àtra bànda¹²⁹
les mònges¹³⁰
el tívoli
el céntro
el cassíno
càl manyóses¹³¹

<i>la Gardunya</i>	la gardúnya ¹³²
<i>Cal Llucià</i>	càl llussià ¹³³
<i>Cal Bernat</i>	càl bernàt ¹³⁴
<i>Cal Borregaire</i>	càl borregàire ¹³⁵
<i>el Trull</i>	el trúi ¹³⁶
<i>Ca la Valenciana</i>	cà la balenciàna
<i>la Pallissa del Xub</i>	la paíssa del xúp ¹³⁷
<i>l'Abeurador</i>	l'aburadó ¹³⁸
<i>les Batedores</i>	les batedóres

Fonts d'informació: Ultra el nostre propi coneixement de la localitat, ens hem valgut molt dels senyors següents: Per als noms de la població, Josep Bou, d'uns 60 anys, «sereno», fill de la vila, sense lletra; per als noms del terme, Jaume Castany «el vell Gervasi», de 81 anys, pagès, que fou guardacamps durant quatre anys i que cura de gràcia, fill de la vila, i que té lletra. Han estat consultats sobre diversos punts els senyors Josep Guasch i Pere Romeu. Han tingut l'amabilitat de llegir el nostre treball, el senyor mestre Delfí Ortiz, i el senyor Josep Arnan, pacient escorcollador de l'arxiu parroquial.

Els plans han estat formats per l'autor del recull a base dels treballs topogràfics del Cadastre Parcel·lari fets en 1931 per l'«Instituto Geográfico y Catastral» que l'any passat ens foren facilitats amablement pel Secretari de l'Ajuntament senyor Josep Martí, amb autorització de l'Alcalde senyor Francesc Freixas. Per fer el pla de la població, hem utilitzat, a més, un croquis traçat pel jove Magí Freixas. El pla del terme ha estat dibuixat a escala 1:10.000, i el de la població a 1:2.000.

Ha delineat els plans el senyor Josep Torres i Vallvey, de la Secció d'Estudis del Club Excursionista de Gràcia.

Les coordenades geogràfiques del terme (que registrem a la nota 2) ens han estat facilitades pel senyor M. Ferrer de Franganillo, Director del Servei Cartogràfic de la Generalitat de Catalunya.

El nostre agraïment a tots per la seva generosa ajuda.

Barcelona 1936

Notes

- ¹ La grafia d'alguns noms només pot ésser establerta d'una manera definitiva després del despullament d'abundants documents antics referents a la localitat, dels quals no disposem ara com ara per a Sant Pere de Riudebitlles. Hem cregut, però convenient de donar una llista provisional de grafies correctes, com a exemple.
- ² *Sant Pere de Riudebirles* 1359, etc. Modernament, s'ha escrit *Riudevilles*, d'una manera corrent. Sense cap mena de dubte aquest nom es refereix a la riera que passa per la població (*ipsa aqua de Rio de Berilas 992*), però avui perdut en aquest sentit, dona lloc a aberracions com figurar en mapes: Riu de Riudevilles. És vila de 1.500 a 1.600 habitants. Les coordenades geogràfiques de la torre de l'església són: Lat. 41° 27' 13" 48; long. est de Madrid 5° 23' 26" 31; alt. aproximada 243 metres. Altre vèrtex geodèsic és el denominat «Forcas», situat a l'oest, sobre la línia límit: Lat. 41° 27' 2" 68; long. 5° 21' 54" 87; altitud 356,70 metres.
- ³ Del nom d'una capella situada tocant al cim i al costat del cementiri. També en pren nom el cementiri.
- ⁴ També «púig de les toeses». Amb igual nom que el molí paperer que té als peus.
- ⁵ Petit promontori al costat mateix, sud-oest, de can Bielet (molí paperer).
- ⁶ Porta aigua en abundància.

- ⁷ Alguna vegada també anomenat del Pont Nou. Porta aigua.
- ⁸ Afluent del torrent d'en Guilló. Nom d'una propietària.
- ⁹ Afluent del torrent d'en Guilló.
- ¹⁰ Devia ésser afluent del torrent Cuitó. Segurament per evitar inundacions, es troba desviat per una rasa comunal, mur que l'acompanya (un bocí pel costat del Rec de Dalt) i el fa desembocar a la riera al dret de l'escorxadó. Ningú té record de la casa, ni de la data de construcció de la rasa.
- ¹¹ No es recorda on era situada la masia, que també dóna nom a una partida de terra.
- ¹² Els torrents de la Boja, del Xub i de Turró, són un mateix en tres trossos diferents. Són esmentats per ordre, de la part inferior a la superior.
- ¹³ De la carretera en avall, també se'n diu torrent de la Baieta.
- ¹⁴ Afluent del torrent Cuitó.
- ¹⁵ Baixa del mas d'Isard. Diuen que el Cavaller és el marquès de Camps, que té molta propietat per allà. Vegí-se també: la Soleia del Cavaller, entre les partides de terra, el pont del Cavaller, petit aqüeducte de rec sobre el torrent de can Prades, i cal Cavaller dintre la població.
- ¹⁶ Petita clotada.
- ¹⁷ Petita clotada.
- ¹⁸ Parteix amb el terme municipal de Cabrera. Porta aigua.
- ¹⁹ Afluent del torrent de Gramar.
- ²⁰ Rec important, tant per a les terres, com per a fer moure les rodes d'una pila de molins paperers, la relació dels quals donem més enllà. Ve de la Passada, en terme de Sant Quintí, i acaba a cal Querol. Oficialment, és anomenat «la sèquia comunal»; per a la gent de població, «rec de la vila».
- ²¹ El bocí de rec que va des de cal Querol al molí de la Font.
- ²² És el rec de Terrassola, que arrenca de sota mateix de la fàbrica del Valls, a la vora dreta de la riera, la travessa després del pont dels Borrissols, passa a trossos per mina, i rega les terres del Carrer de l'Altra Banda.
- ²³ Arrenca de sota cal Biclet, a la vora dreta de la riera, la travessa després, passat les Planes, i rega fins al torrent de la Masia.
- ²⁴ Per una mina, va l'aigua als dipòsits de la fàbrica del Valls.
- ²⁵ Important aqüeducte de diversos arcs que passa el torrent d'en Guilló. En una relació de finques del terme de Sant Pere, datada de l'any 1848 (és a dir, abans de la construcció de la carretera), ja es troben referències repetides del Pont Nou. Així, no hi ha cap dubte sobre l'aplicació del nom a l'aqüeducte i no al pont de la carretera que li és veí. No obstant, es pot dir el nom aplicat per extensió a tot aquell paratge. Un carreu de l'aqüeducte (en pedra esmoladora, mentre la resta de la construcció és en turo) porta gravat l'any 1721. L'obra fou començada l'any 1672 i acabada en l'esmentat 1721; costà quatre centes setanta-cinc lliures, moneda barcelonesa.
- ²⁶ Pont de ciment armat. El vell, de dues arcades, era de turo i se'l va endur la gran rierada del 1921.
- ²⁷ Damunt d'un seguit d'arcs baixos, passa l'aigua des dels dipòsits a la fàbrica del Valls.
- ²⁸ Per a aigua del rec, damunt del torrent de la Baieta.
- ²⁹ Per a aigua del rec, damunt del torrent del Sabater.
- ³⁰ Per a aigua del rec, damunt del torrent de can Prades.
- ³¹ Hi passa el rec de l'Horta, damunt del torrent de Barquies.
- ³² Gairebé no correspon gens al terme i s'estén enllà dintre el terme de Sant Quintí.
- ³³ Alguna de les partions de partides ens ha resultat imprecisa, per falta de temps per a poder preguntar als amos de les peces de terra. A més, també portà variacions evidents la construcció de la carretera.
- ³⁴ Regadiu. Comprèn les peces de terra entre la riera, la vila, el camí de Baix, la carretera i la partió amb el terme de Terrassola.
- ³⁵ Secà. Comprèn entre el camí de Puigcúgol (que fa la partió amb el terme de Terrassola), la carretera, el camí del Pla i les cases del Torrent Cuitó.
- ³⁶ Part regadiu i part secà. Comprèn entre la carretera, el camí de Sant Martí, la partió amb el terme de Terrassola i el camí del Pla.
- ³⁷ Regadiu. Comença en la regadora que travessa per mig carrer Nou i comprèn les peces de terra i cases entre el camí dels Morts, Can Prades i cases del Torrent Cuitó.
- ³⁸ Regadiu. Comprèn entre la vila i el rec de dalt, les cases del carrer Nou, la carretera i el camí de Baix.
- ³⁹ Part regadiu i part secà. Entre el camí de Sant Quintí, el rec, els molins de dalt, el terme de Terrassola i el camí de Sant Martí.
- ⁴⁰ Secà. Comprèn entre el rec, el torrent d'en Guilló, el terme de Terrassola i el torrent de can Prades.
- ⁴¹ Regadiu. Entre la riera, el rec de dalt, el torrent d'en Guilló i el camí de Sant Quintí.
- ⁴² Regadiu. Entre la timba de la riera, el molí del Maçana i el rec.
- ⁴³ Regadiu. Comprèn entre la vila, la riera, el camí del Trull i el camí de Sant Quintí.
- ⁴⁴ Regadiu. Entre la vila i la riera, cases i camí del Trull, i cal Querol.

- 45 Regadiu. Entre el torrent d'en Guilló, la riera, el camí vell de Sant Quintí i el límit del regadiu.
- 46 O «mas d'en Sord». Secà.
- 47 Regadiu i secà.
- 48 Regadiu.
- 49 Oficialment «Horta Sobirana». Regadiu. Entre la riera i el rec de l'Horta, el torrent de Barquies i el torrent de la Masia.
- 50 Secà. Entre els torrent de Barquies i el de la Masia, per damunt de l'Horta.
- 51 Secà. Entre el camí de Piera i el torrent de la Masia, la riera i les cases de l'Altra Banda, el torrent del Xub, i el camí nou de Turró.
- 52 Regadiu. Entre la riera i les cases de l'Altra Banda, fins al pont de la Boja.
- 53 Secà. Entre el camí de Piera, el torrent de la Boja i les cases de l'Altra Banda.
- 54 Secà. Comprèn tota la part soleia de Turró, des del camí de Piera al terme de Sant Quintí, i del fons de Turró a dalt de la carena.
- 55 Secà. Comprèn tot el vessant obac que dóna al torrent de Gramar, i limita amb els termes de Sant Quintí, Cabrera i Terrassola.
- 56 El lloc de mas d'Isard.
- 57 Bosc de pins.
- 58 Terres properes al pont i torrent de la Baieta.
- 59 No existeix ara. Era siutat al capdamunt de l'oliverar de cal Querol.
- 60 Ensulsiada al revolt de la riera, sota l'Horta.
- 61 Molins paperers. L'aigua del rec mou les seves rodes de fusta, per l'ordre en què els anotem. Després del molí del Maçana: cal Ròmul, cal Ton del Pere, cal Xerta, cal Querol, i el molí de la Font, que són citats entre les cases de la població. Entre cal Ròmul i cal Ton del Pere n'hi havia hagut un altre anomenat *el Molinet* (el molinèt); en els documents es troba citat com a «molí de Moray», mentre el molí de la Font és dit «molí de Fontanilles».
- 62 També «les toèses».
- 63 També anomenats *cal Jan*. Comprenen el conjunt de cal Moliner, cal Jan i cal Ros.
- 64 O *Molí Vell* (molí béi). Era de farina, i encara se n'hi mol.
- 65 També *Molí del Xoneta* (molí del xuneta).
- 66 També «les plànes».
- 67 També, encara, *Mas d'en Sord* (màs d'en sórt).
- 68 Retolat amb lletres grosses «Mas d'Ysart». Lloc conegut de vell per «Mirambé».
- 69 Té resclosa pròpia. Les rodes han estat substituïdes per turbines. Construcció amb una alta xemeneia. Pren el nom de qui la va fer construir. Avui hi fabrica lones la societat Canut i Gràcia.
- 70 Forn d'obra.
- 71 És el nom d'una capella, i es dóna també al cementiri, que és el costat.
- 72 Vella capella petita, excavada a la timba. En ruïnes; per haver-se esllavissat el terreny cap al riu, n'ha desaparegut la meitat i el camí que hi portava. Una làpida recollida porta la data de 1472. Sant Domingo era patró dels paperers.
- 73 Construcció nova. Tints.
- 74 Està tancada, i l'aigua va al poble. El lloc és anomenat simplement *Turró*: Vaig a Turró.
- 75 O de *Comarquinal*. La font, que té una «mata» al damunt, i d'aigua molt estimada, està situada prop de cal Comarquinal, casa de pagès de fora el terme. El lloc és conegut per «Comarquinal»: Vaig a Comarquinal.
- 76 O «de marrugats».
- 77 Sembla que abans es deia de «marissèna» o de «maría sèna».
- 78 La seva aigua és portada a la vila.
- 79 Moderna. Va de Sant Sadurní a la carretera de Vilafranca a Igualada.
- 80 Bocí del camí antic a Sant Quintí de Mediona.
- 81 Costa que baixa a la riera. el «forn del Camil» era un forn d'obra, avui desaparegut.
- 82 També de *Gramar*.
- 83 O de *Cabrera*.
- 84 Abans de fer la carretera, portava a Sant Sadurní.
- 85 Camí vell de Vilafranca.
- 86 Segueix la carena de la serra de Gramar.
- 87 Continuació del de la Masia. Passa per les Nogueres, dues cases de pagès del terme de Sant Quintí, conegudes per la *Noguera alta* i la *Noguera baixa*.
- 88 També de *Sant Joan de Conilles* (sàn joàn de conilles). Oficialment, Mediona; pròpiament, Mediona és una vella i important església, amb les restes d'un castell, lluny de poblat, entre Sant Quintí i Sant Joan.
- 89 Carrer de cases al terme de Cabrera.
- 90 Carrer de cases en el camí del Pla.

- 91 Agregat de Sant Quintí.
- 92 Vegeu nota núm. 88.
- 93 Vegeu nota núm. 87.
- 94 Del camí de Terrassola a la riera, passat el pont de la Boja.
- 95 O simplement «cargòl»: Vaig a Cargol.
- 96 Partida del terme de Terrassola. Hi havia hagut una teulera.
- 97 Casa de pagès, al peu de la carretera de Vilafranca.
- 98 Bosc, cap a la banda de Canaletes.
- 99 Entre cal Bielet i les Planes, a l'altra banda de la riera.
- 100 En el sentir de la gent, «la vila» és la pinya de carrers que s'agrupa al voltant de l'església. El carrer Nou, per exemple, ja no és tant «la vila» com els altres.
- 101 Desgina el barri situat a «l'altra banda» de la riera.
- 102 També es diu «corrèncuitó» i «torrèncuitó». Oficialment, és carrer de Vilafranca, per bé que no està retolat. És un sol carrer, que marca el vell camí de Vilafranca.
- 103 Per extensió, rep també el nom de carrer Major el tros que va de les voltes del Quirri a l'Abeurador. Oficialment, ara, carrer de Josep Arnau.
- 104 És la plaça de l'església (que té portal romànic). Oficialment, «Plaza del Rdo. Francisco Otzet Vall».
- 105 També pronunciat «les ciéres». Hi ha l'Ajuntament. Oficialment, ha estat plaça de la Constitució, de Josep Zulueta, i ara de Francesc Macià.
- 106 Ja existent abans de fer la carretera. Oficialment, del Dr. Enric Navarro.
- 107 És l'arrencada del camí vell de Sant Quintí de Mediona. Oficialment carrer de Josep A. Clavé. Per a la gent, el tros de carrer davant de ca la Valenciana és també carrer de Sant Quintí; oficialment, carrer de Lepanto.
- 108 Construïda cap a l'any 1880. És la que porta de Sant Sadurní d'Anoia a la de Vilafranca a Igualada. Oficialment, «Avinguda de la República».
- 109 Principalment, de les voltes del Quirri a cal Ton del Pere, que és el camí corrent dels carros. Als altres dos trams de carrer (de les voltes de cal Borregaire a la plaça de l'Oli; de cal Ton del Pere al Bullidor) se'ls dóna el mateix nom per extensió.
- 110 La gent vella deia «códros», com de la font dels Quàdres en deia font del «códres». La plaça diu «calle de Códols».
- 111 Hi ha un trull, que abans era l'únic de la població. El tros més immediat del «camí del Dret» pot ésser encara, al sentir de la gent, carrer del Trull; pel Municipi, carrer de l'Hospital, però no hi ha rètol.
- 112 D'antic, placa que diu «calle de la Rabasada».
- 113 També: *el carrer que no Passa* (el carré que nó passa).
- 114 Pas obert per sota cal Xerta per baixar a cal Querol.
- 115 O *camí dels morts* (camí dels mòrs). També hem sentit pronunciar «carretéra béa». Abans, *Camí de Dalt*.
- 116 Drecera per baixar a la font del Quadres.
- 117 Hi ha qui encara la coneix per *Costa de la Font Gran*.
- 118 Antigament, *Costa de la Font Xica*.
- 119 Important; tots els del poble hi van a cercar l'aigua per a beure. La gent vella deia «códres» (vegi's nota núm. 110).
- 120 Aigua aconduïda de la font del Quadres: abans era a l'altra banda del camí, sota mateix del pont.
- 121 Per oposició a una *font Gran* que havia existit sota el molí de la Font.
- 122 Per als paperers, *Rec de Dalt*.
- 123 Sifó que fa el rec per sota el camí de Baix.
- 124 Salt d'aigua del rec, entre cal Xerta i cal Querol.
- 125 Per als paperers, *Rec de Baix*.
- 126 Petita foradada per a desviar l'aigua de pluja.
- 127 Molí paperer.
- 128 Casa senyorial del marquès de Lió (segles XIII al XIV).
- 129 Construcció molt destacada. Havia estat assecador de paper de cal Querol.
- 130 Convent de monges d'ensenyança. La gent encara en diu *cal Cavaller* (càl caballé).
- 131 Casa de pagès.
- 132 Havia estat taverna. El nom, avui, designa més el lloc que la casa.
- 133 Fonda i parada actual dels autòmnibus.
- 134 Fonda popular i antiga.
- 135 En aquesta casa, abans s'hi recollien els pobres i altres transeünts.
- 136 Vegeu nota núm. 111.
- 137 Desapareguda la pallissa, s'ha conservat el nom per ésser el lloc on s'acomien els enterraments.
- 138 Havia existit darrera l'església.